

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

УДК 168.53:168.522

У. Р. ВИННИК^{1*}

^{1*} ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника» (м. Івано-Франківськ)

ЛЮДИНОВИМІРНЕ РОЗУМІННЯ ТЕХНІКИ М. ГАЙДЕГГЕРОМ

Мета. Мета роботи – виявлення людиновимірного підходу М. Гайдеггера до проблеми техніки. Її досягнуто, застосовуючи **методи** аналізу та синтезу стосовно філософсько-технічних ідей філософа. **Наукова новизна.** Окреслено важливі людиновимірні тенденції філософа щодо розгляду техніки, які проявляються у занепокоєнні тим, щоб людина не втратила своєї людяності й гідності та прямувала на шляху до свободи, звільнюючись від усього, що може згубно впливати на її сутність. Поняття «людиновимірність» передбачає процес духовного, інтелектуального розвитку людини, й у даному контексті через її розвиток, гуманізм слід оцінювати все створене нею. Технічний, соціальний прогрес варто розглядати насамперед з точки зору людини вільної, гуманної, екзистенціально та раціонально незалежної від штучно створеного нею світу, здатної виконувати передову роль у процесі власного розвитку, прогресу суспільства та техніки. Техніка та технології, в свою чергу, повинні прогресувати, відштовхуючись, насамперед, від людських потреб. Особистість, співіснуючи з технічними засобами, повинна брати для себе все те корисне, що вони пропонують їй, водночас, використовувати їх задля свого духовного, особистісного розвитку. **Висновок.** Зайнявши особливу позицію стосовно традиції європейського критицизму, філософ зробив техніку, її сутність і специфіку, а також особливості технічної діяльності в різні історичні епохи предметом позитивного філософського аналізу. М. Гайдеггер порвав із традицією європейської філософії техніки, яка акцентувала свою увагу на безпосередніх, «очевидних» надбаннях прогресу, показавши, що наслідки вторгнення техніки різноманітні й у віддаленій перспективі їх навіть важко передбачити. Технологічна зумовленість мало не фатальна для людини в тому сенсі, що містить у собі певну незаперечну заданість мислення, поведінки, свідомості.

Ключові слова: людина, людиновимірність, постав, техніка, техносфера.

Актуальність

Початок третього тисячоліття відзначається динамічною зміною життєвого світу людини на техносвіт, сферу штучно створених об'єктів і артефактів. Відтак мають місце чималі негативні наслідки, які суттєво впливають як на людину (соціальні, технічні, інформаційні, біологічні маніпуляції), так і на природу (екологічна криза). Тому важливо повернути проблему техніки з автономної сфери в область людини, яка є її творцем та без спрямування і забезпечення якої навіть найдосконаліша техніка залишатиметься бездіяльною. У даному випадку актуальними виявляються філософсько-технічні погляди М. Гайдеггера, котрий, окрім онтологічного, як прийнято вважати, окреслює, на нашу думку, й людиновимірний бік техніки. Вивчення питання техніки з позиції її людиновимірності, зокрема згідно з екзистенціалістом М. Гайдеггером, актуалізує звернення до внутрішнього світу людини в її житті у техносфері, що і являє собою практичну значимість даного дослідження.

Філософсько-технічні погляди М. Гай-

деггера були предметом дослідження В. Бібіхіна, Т. Васильєвої, П. Гайденко, Н. Мотрошилової, В. Молчанова, М. Мурзіна, які розглядали ідеї мислителя з онтологічної точки зору. Проте не здійснено ґрунтовного аналізу ідеї філософа стосовно людиновимірності техніки.

Мета

Метою дослідження є виявлення людиновимірного підходу М. Гайдеггера до проблеми техніки.

Виклад основного матеріалу

Прогрес, внаслідок якого техніка утвердилась як чинник впливу на розвиток людини, закономірно призвів до поширення й зміцнення технократизму, вплив якого значно віддалив людину від іншої людини, суспільства та природи. М. Гайдеггер зауважив, що техніка підпорядковує собі людське буття, а раціональна логіка пронизує свідомість технічної епохи. На відміну від багатьох, філософ не керувався у своєму історичному аналізі статичним уявленням про деяку «єдину» техніку, що змінюється

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

лише в напрямку вдосконалення, а вивів ряд радикально мінливих парадигм, у яких відображено зміни, що відбувалися насамперед у характері зв'язку людини з буттям. Тому його тлумачення техніки вирізняється історичністю та багатозначністю, пов'язаними з амбівалентністю питання техніки, які стосуються її переваг, недоліків чи нейтральності стосовно людини, що заслуговує особливої уваги з точки зору філософії.

Світ носить людиновимірний характер: з одного боку, в ньому втілюються умови існування людини, а з іншого – людина є умовою існування світу. Поняття «людиновимірність» передбачає процес духовного, інтелектуального розвитку людини, й у даному контексті через її розвиток, гуманізм слід оцінювати все створене нею; технічний, соціальний прогрес варто розглядати насамперед з точки зору людини вільної, гуманної, екзистенціально та раціонально незалежної від штучно створеного нею світу, здатної виконувати передову роль у процесі власного розвитку, прогресу суспільства та техніки. Техніка та технології, в свою чергу, повинні прогресувати, відштовхуючись, насамперед, від людських потреб. Особистість, співіснуючи з технічними засобами, повинна брати для себе все те корисне, що вони пропонують і, водночас, використовувати їх задля свого духовного, особистісного розвитку.

Поняття «людиновимірності» тіснопов'язане з поняттям «гуманізму», для якого воно є визначальним, онтологічним сенсом. Тобто, якщо йдеться про гуманізм у контексті людини та техніки, то маються на увазі, передусім, людиновимірні критерії оцінки того чи іншого технічного явища. При цьому варто враховувати, що людиноподібне не є тотожним людиновимірному.

Людину, на думку М. Гайдеггера, оточують речі («світовість світу», як назвав їх філософ), вбудовані в так звану «турботу». Відповідно, кожна річ має своє призначення, пов'язане з її значенням, яке, в свою чергу, приписується речам не людиною, а буттям, котре означає себе з її допомогою. Для сучасної технологічної людини важливі не «речі» й не субстанції, а значення та функції. Значення речей напряду пов'язані зі світом людської «стурбованості». Саме «стурбоване буття-у-світі» встановлює знаки в силу невиразного вияву світом себе у

значеннях речей. Світ стурбованості, що оточує людину, називається «світом праці». Він виникає, коли розривається природний зв'язок людини з природним світом та з'являється «розірваність». Таким чином світ виявляє себе як «розрив, пробіл цього зв'язку»; так виникають штучні заповнювачі місць розриву – «технічні інструменти», чи, ширше, «техніка» як така.

М. Гайдеггер зазначив, що грецьке слово «техне» означало не тільки діяльність ремісника, вміння, майстерність, але також мистецтво загалом. Водночас сутністю техніки не є дещо технічне; техніка не є і чимось нейтральним, як багато хто вважає, пов'язуючи розуміння її або з технічними засобами, або з людською діяльністю, що використовує ці засоби: «Ми... ніколи не усвідомимо свого ставлення до сутності техніки, поки будемо просто думати про неї, користуватись нею, справлятися з нею чи уникати її. У всіх цих випадках ми ще рабськи приковані до техніки... У найзлішому полоні в техніки, однак, ми виявляємось тоді, коли вбачаємо в ній дещо нейтральне; таке уявлення, в наші дні особливо розповсюджене, робить нас повністю сліпими до її сутності» [6, с. 221]. Техніка, на переконання філософа, є не просто засобом, а способом розкриття потаємності: «сутність техніки розташована в області, де мають місце відкриття і його непотаємність, де збувається істина» [6, с. 225]. Мислитель хоча й визнавав сучасне тлумачення техніки як засобу, інструменту «формально вірним», проте вважав «інструментально-антропологічну» інтерпретацію техніки недостатньою в розумінні сутності даного поняття. Істотним у техніці є виявлення, а не діяння, не виготовлення і не маніпулювання. Звідси й завдання, яке ставить перед собою М. Гайдеггер, – дати техніці нетехнічне обґрунтування, виявивши її сутність. Техніка, згідно з думкою мислителя, – це не просто атрибут індустрії, технологія, інструмент чи засіб досягнення прагматичних завдань, а щось незрівнянно більше. Згідно з думкою мислителя, техніка – це:

1. Найважливіший спосіб виявлення глибинних властивостей буття;
2. Спосіб пізнання;
3. Спосіб самореалізації людства;
4. Форма виявлення істини.

Техніка виконує ряд позитивних функцій:

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

1. дозволяє виявити в бутті:
 - те, що в ньому приховане та має бути виявлене і представлене у справжньому, невикривленому вигляді;
 - істину;
2. за допомогою техніки, людина об'єктивує свої задуми.

В основі технічної діяльності М. Гайдеггер бачив властиве людям прагнення до пізнання, до виявлення істини. Філософ не розглядає індивідуальний аспект у процесі реалізації технічного розвитку: розвиток техніки, на його думку, – це становлення вищих можливостей буття через людський рід загалом. Грунтуючись на основі природного матеріалу, техніка входить в екзистенціальну структуру буття людини, тому через сутність техніки людина «спілкується» з буттям, чує його поклик. Таким чином, сутність техніки корениться не в людині, а в бутті.

Мислитель вів мову й про небезпеки, пов'язані з технікою. Будучи способом самореалізації людства, техніка стає первинною стосовно людини й суспільства та не просто конструє «технічний світ», в якому вона переможна й універсальна, а підпорядковує своєму диктату чи не весь простір буття; властива їй логіка проникає в людський і соціальний виміри історії, а інструментальний розум екстраполюється на свідомість сучасної епохи.

Будь-який технічний пристрій можна розглядати або щодо шкідливості для природної людини (він загрожує, заважає), або щодо його використання. Таким чином, перше передбачає захист від природи, а друге – використання її як джерела отримання користі. В обох випадках природа розглядається як дещо вороже людині. В новочасному світогляді особливість цієї ворожечі гіпертрофується: «виходячи із» природи, звільнюючись від неї заради своєї самостійності, людина готова підкорити природу, і цей процес в її свідомості набуває ознак справжньої битви за владу.

Процес відчуження людини від природи був тривалим, адже антична «техне» була пов'язана з пізнанням і способом розкриття істини, а не з «виготовленням чого-небудь заради певної мети». Проте античне розуміння техніки істотно відрізняється від сучасного, «машинного» її розуміння насамперед тим, що останній тип техніки ґрунтується на точному природознавстві, про що йтиметься нижче. Вирішаль-

ною подією в процесі відчуження людини від природи, на думку М. Гайдеггера, стала поява філософії Р. Декарта, який ототожнює «протяжність» як геометричний образ простору з «реальним простором», фактично розглядаючи природу виключно як «протяжну річ», зводячи розуміння буття до буття як представленості. Саме ця редукція природи до «протяжної речі», яка може бути математично розрахована і представлена, була тими передумовою і ґрунтом, які зробили метафізично можливими новоевропейську машинну техніку і з нею – техносферу та її людину. Тому починаючи з Нового часу, який дав поштовх обчислювальному освоєнню світу, а звідси – й експериментальній фізиці, спрямоване на буття «виявлення» з пошуку істини перетворюється на агресивно-примусове ставлення до природи, «затребування» її ресурсів, енергії з урахуванням переробної індустрії, що ґрунтується на ній, і готового продукту. Таким є нинішнє ставлення людства до світу та, в певному сенсі, істина сьогодення. Саме такого роду світогляд неминуче став причиною того, що людина, не помічаючи цього, сама стала «затребуваною» в цей всеосяжний стан, вважаючи, що вся природа, світ у вигляді запасів повністю перебуває в її розпорядженні. Відтак сутність людини опинилася в ситуації крайньої небезпеки.

Технологічність людини виявляється у владній вимозі, зверненій до природи: «Сучасні технології є застосуванням науки...; це об'єктивний процес. На відміну від традиційного ремесла, яке виготовляє індивідуальні речі, сучасні технології створюють ресурси, об'єкти, які можуть бути використані. З точки зору сучасної техніки, світ складається з ресурсів, які мають перетворитися на нові ресурси» [8, с. 15], тобто за допомогою техніки природа приводиться в наявний стан як призначена для постачання чого-небудь заради чогось. Однак «наявний стан» не є дечим зовнішнім стосовно людини як предмет, що їй протистоїть, а є способом здійснення як техніки, так і самої людини, тому виявляється непомітним. Цю поставленість природи, дійсності, роблячи її непотаємною, здійснює людина. Вона впроваджує виробництво, через яке так звана дійсність виходить зі стану потаємності в наявний стан; вона «може тим чи іншим способом представляти, описувати і виробляти ті чи інші речі. Але непотаємністю, в якій показує себе чи

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

дійсність, людина не розпоряджається» [6, с. 228].

Постачаюче розкриття може здійснюватися тільки тією мірою, якою людина завчасно втягнута в процес одержання природних енергій: «Лісник, що вимірює повалену в лісі деревину... поставлений на це деревообробною промисловістю. Він приставлений до процесу постачання целюлози, яку змушує, в свою чергу, виробляти потреба в папері, що надається газетам і... журналам», які «змушують суспільну думку ковтати надруковане, щоб люди могли стати на позиції поданої в їх розпорядження світоглядної установки» [6, с. 228]. Однак, саме через те, що людина раніше, ніж природні енергії, втягнута в процес видобувного постачання, вона ніколи не буває чимось просто наявним, і це одна з основ її переваги, першості, вищості над технікою. Застосовуючи техніку, людина первинніше за неї бере участь у постачаючому виробництві як способі розкриття потаємності. Проте сама непотаємність, усередині якої розгортається постачаюче виробництво, ніяким чином не створена людиною. Відкриваючи всередині непотаємності те, що в ній присутнє, людина всього лише відповідає на її поклик. Тільки шукаючи і споглядаючи, людина починає досліджувати природу як певну сферу свого уявлення; це означає, що вона вже зацікавлена тим видом розкриття потаємності, який змушує її наступати на природу як на предмет дослідження доти, доки й предмет не зникне в безпредметності того, що перебуває-в-наявності.

Кожен звернений до людини поклик буття готує її до поставленості. Ця підготовка налаштовує людину на переведення дійсності в наявний стан. Саме такий «вирок буття», який приписує людині зосередитись на саморозкритті в приведенні всього до наявного стану, М. Гайдеггер називає поставом: «Поставом ми називаємо збиральну основу тієї установки, яка ставить, тобто змушує людину виводити дійсність з її потаємності шляхом поставлення її, як тієї, що перебуває-в-наявності. Поставом називається той спосіб розкриття потаємності, який керує сутністю сучасної техніки, не будучи... нічим технічним» [6, с. 229]. Поставляється все, що потрапляє в буттєвий простір: природа, надра, космос, сама людина. Тому постав не є ні діяльністю людини, ні засобом, що обслуговує таку діяльність. Однак в умовах па-

нування поставу людина, на думку М. Гайдеггера, уявила себе «творцем» технічної цивілізації. Це, вважав він, небезпечно, адже в момент усвідомлення свого панування над оточуючим світом людина насправді не бачить справжню себе в самій собі тому, що сама виявляється під владою поставу. В поставі, який розкриває потаємність та відповідає долі історичного буття, криється сутність сучасної техніки. На переконання М. Гайдеггера, влада техніки завжди відправляє людину на певний шлях розкриття потаємності, тому людина постійно ходить на межі можливостей, а, отже, наближається до того, що буде досліджувати тільки ті речі, які відповідають образу поставу, вимірюючи все його мірою, в той час як техніку необхідно розглядати гуманно, з точки зору людини, тобто людиновимірно.

Людиновимірність техніки передбачає визнання людини як найвищого критерію оцінки того чи іншого технічного явища й техносфери загалом. Оскільки людина здатна змінити техніку тільки шляхом зміни самої себе, то їй потрібно усвідомити себе особистістю, здатною не тільки створювати нові й нові речі, відповідати за створене та використовувати його, віддаючи данину цивілізації, її благам та часу, але й використовувати техніку задля пізнання себе й істини та власної самореалізації, вдосконалення, проте аж ніяк не як критерій власної оцінки чи оцінки іншої людини. Інакше перед людиною закритється можливість розкриття власної сутності, вона першочергово буде вникати в сутність непотаємного, приймаючи свою приналежність до нього як власну сутність. Тому місія розкриття потаємного таїть у собі загрозу, що людина, прогледівши непотаємне, перетлумачить його. Однак філософ бачив у розкритті й дещо рятівне, яке дозволяє людині побачити найвищу гідність власної сутності й повернутись до неї. Ця гідність у тому, щоб берегти непотаємність, а разом із нею – і таємницю будь-якої сутності: «В поставі, який загрожує втягнути людину у постачаюче виробництво як у нібито єдиний спосіб розкриття потаємного і цим штовхає людину на ризик відмови від своєї вільної сутності, якраз у тій крайній мірі небезпеки дає про себе знати найінтимніша, непорушна приналежність людини до здійснення істини – за умови, що ми з свого боку почнемо звертати увагу на сутність техніки» [6, с. 236].

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

Панування техніки в сучасній цивілізації є такою даністю «буттєвого простору», яка перебудувала й динамічно продовжує перебудувати саму людину, роблячи її придатною для панування представленості світу. Техніка – це буттєва потреба людини, але оскільки це даність, то вона непомітна для самої людини, яка переконана, що саме вона перебудовує світ. Проте звідси зовсім не випливає, що людині необхідно відмовитися від нових можливостей, які відкриваються технікою, адже людина в світі техніки, згідно з думкою М. Гайдеггера, відкривається для таємниці. Ця нова здатність людини, пов'язана з відчуженістю від речей, надає їй ґрунт, на якому вона може вистояти в техносфері, вже не побоюючись її. Людині тільки потрібно, подумки заходячи вперед, пізнавати, що ж стає сумнівним. Крім цього, прагнення втекти від техніки, вважав М. Гайдеггер, найвніше настільки ж, як і бажання змінити власну долю. Адже панування техніки, на думку філософа, – не від бажання людини, а через поверхове розуміння сутності панування «технічного»: «Вимагається людство, яке в самій своїй основі співмірне унікальній сутності новоєвропейської техніки та її метафізичній істині, тобто, яке дає сутності техніки цілком оволодіти собою, щоб так безпосередньо самому скеровувати й використовувати всі окремі процеси й можливості» [7, с. 130]. Тобто, навпаки, саме людина «видана» техніці, «затребувана» нею. І в цьому виток небезпеки, яка підстерігає людину. «Суцільний машиноподібний розрахунок будь-якої дії і планування в своїй безумовній формі вимагає нового людства, що виходить за межі попередньої людини» [7, с. 130]. Тому техніка на сучасному етапі набагато більш безпосередньо загрожує сутності людини (всі зусилля якої спрямовані на те, щоб отримувати, видобувати примусово, управляти тощо), ніж її існуванню. М. Гайдеггер підкреслив, що головна небезпека не в техніці, не в «технізації життя»; немає ніякої демонії техніки, але є небезпека нерозуміння її сутності. Найважливіше завдання людини, згідно з думкою мислителя, – не тільки знайти для техніки «позатехнічне» обґрунтування, але й вийти за рамки технічної обумовленості та бути готовою достойно відповісти на поклик буття, розчутити те справжнє, яке нечутне в «шумі» сучасної цивілізації, хоча одночасно й підводить людину до того, що звер-

шується. Тому важливо слухати й почути, бути готовими до того, що приходить до панування слідом за покликом.

Наукова новизна

Таким чином, окреслено важливі людиновимірні тенденції філософа щодо розгляду техніки, які проявляються у занепокоєнні тим, щоб людина не втратила своєї людяності й гідності та прямувала на шляху до свободи, звільнюючись від усього, що може згубно впливати на її сутність. Сутність людини знаходиться в її екзистенції, вона самим же буттям закинута в істину буття, щоб, існуючи, берегти його істину та щоб в її світлі суще буття явилось справді сущим. Екзистенція людини – це перебування в просвіті буття, де панує свобода: «Свобода панує в просторі, що виникає як просвіт, тобто як вихід із потаємності. Розкриття потаємного, тобто істина – подія, до якої свобода стоїть у найближчій і найінтимнішій спорідненості... Будь-яке розкриття потаємності йде з її простору... Свобода є тією... таємницею, в просвіті якої дме покров, що оберігає сутність будь-якої істини, і через яку цей покров здається згасаючим. Свобода – це область долі, яка відправляє людину на той чи інший шлях розкриття таємниці» [6, с. 232]. Однак у техносфері свободі практично немає місця, адже «елемент верстата», включений в систему виробництва, чи не найбільше залежний як від самого верстата, так і від зовнішніх чинників. Таким чином, одна істина закриває іншу, дещо зовнішнє витісняє екзистенцію, внутрішню природу людини, тому в пошуках істини, пізнаючи світ, можна упустити щось дуже важливе і виявиться, що повернути його вже неможливо. В той час, як «ум» (філософська рефлексія) змінився на розум (що передбачає ефективність, прагнення винайти дещо і піти далі без зв'язку з природою), людина поставила собі завдання побороти простір і подолати його (техніка пересування, інтернет), а тепер вона бореться з часом (шукає шляхи безсмертя, прагне відтермінувати дещо чи повернути назад). Безпечна природна епоха використання земної енергії давно залишилась позаду, закрившись винаходами й відкриттями (атомна енергія замість енергії вітру, тепло від спалювання газу на протигагу вогню, одержаному з природних елементів у результаті спалення дров тощо), і сьогодні можна побачити, чим же насправді загрожують новітні технології (вибухи електростанцій,

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

шахт, екологічна криза загалом). Людина не оцінила того природного, що в неї було, й сьогодні їй, можливо, й хотілося б повернутися до того, що дають сонячна енергія, вітер, земля, але вона практично закрила шлях назад, ставши «поставом», що постачає ресурс техносфері.

Висновки

Отже, обґрунтування сутності техніки М. Гайдеггером – безумовно, одне з найбільш актуальних учень сучасності. Він зайняв особливу позицію стосовно традиції європейського критицизму, зробивши техніку, її сутність і специфіку, а також особливості технічної діяльності в різні історичні епохи предметом позитивного філософського аналізу. За словами філософа, особистість зможе змінити техніку тільки шляхом зміни установки, що її породила, тобто самої себе. Техніка – доля людини, але ця доля може піддаватися метаморфозам. Тобто філософ був упевнений, що можна змінити на краще і спосіб буття техніки, і саму людину.

Таким чином, М. Гайдеггер порвав з традицією європейської філософії техніки, яка акцентувала свою увагу на безпосередніх, «очевидних» надбаннях прогресу. Він показав, що наслідки вторгнення техніки різноманітні й у віддаленій перспективі їх навіть важко перед-

бачити. Технологічна зумовленість мало не фатальна для людини в тому сенсі, що містить в собі певну незаперечну заданість мислення, поведінки, свідомості. Проведення людиною значної частини часу на роботі та в соціумі, неусвідомлення нею можливостей індивідуального буття, заклопотаність людини своїм місцем у соціальній ієрархії й інтерес до свого соціального статусу обумовлюють її підпорядкування іншим: людина повинна робити те, що схвалюють і вимагають. У ході конформної поведінки вона піддається тонкому, непомітному впливу соціальних норм і нехтує своєю здатністю до незалежних форм діяльності й мислення. Підпорядкування і залежність від соціальних норм у повсякденному житті виявляються насамперед в усередненні соціальної поведінки до рівня одновимірності й тотожності. Тим самим людина звільняється від необхідності індивідуального буття і відповідальності за своє індивідуальне існування й пристосовується до суспільства. Відтак людина може втратити свою самість та сутність. Тобто в нових умовах життя і людяність людини, і речовість речі розчиняються в технологічних цінностях, які панують у сучасному бутті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронин, А. А. Миф техники / А. А. Воронин; Ин-т философии. – М. : Наука, 2004. – 200 с.
2. Мурзин, Н. Н. Хайдеггер о технике: существо вопроса // Онлайн-журнал VOX, выпуск 6, май 2009.
3. Никитаев, В. В. От философии техники к философии инженерии / В. В. Никитаев // Вопросы философии. – 2013. – Вып. 3. – С. 68–79.
4. Павленко, А. Возможность техники / А. Павленко. – Спб. : Алетейя, 2010. – 224 с.
5. Попкова, Н. В. Антропология техники: Проблемы, подходы, перспективы / Н. В. Попкова. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 352 с.
6. Хайдеггер, М. Вопрос о технике / М. Хайдеггер // Время и бытие. – М., 1993. – С. 221–238.
7. Хайдеггер, М. Европейский нигилизм / М. Хайдеггер // Время и бытие. – М., 1993. – С. 63–176.

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

У. Р. ВИННИК^{1*}^{1*}ГВУЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника» (г. Івано-Франківськ)**ЧЕЛОВЕКОИЗМЕРИТЕЛЬНОЕ ПОНИМАНИЕ ТЕХНИКИ
М. ХАЙДЕГГЕРОМ**

Цель. Цель работы – выявление человекообразного подхода М. Хайдеггера к проблеме техники. Она достигнута благодаря применению **методов** анализа и синтеза относительно философско-технических идей философа. **Научная новизна.** Определены важные человекообразные тенденции философа касательно рассмотрения техники, которые проявляются в беспокойстве о том, чтобы человек не потерял своей человечности и достоинства, и шел на пути к свободе, освобождаясь от всего, что может пагубно влиять на его сущность. Понятие «человекомерность» предусматривает процесс духовного, интеллектуального развития человека и, в данном контексте, через его развитие, гуманизм следует оценивать все, созданное им. Технический, социальный прогресс следует рассматривать прежде всего с точки зрения человека свободного, гуманного, экзистенциально и рационально независимого от искусственно созданного им мира, человека, который способен выполнять передовую роль в процессе собственного развития, прогресса общества и техники. Техника и технологии, в свою очередь, должны прогрессировать, отталкиваясь прежде всего от человеческих потребностей. Личность, сосуществуя с техническими средствами, должна брать для себя все то полезное, что они предлагают и одновременно использовать их для своего духовного, личностного развития. **Выводы.** Заняв особую позицию в отношении к традиции европейского критицизма, философ сделал технику, ее сущность и специфику, а также особенности технической деятельности в разные исторические эпохи, предметом позитивного философского анализа. М. Хайдеггер порвал с традицией европейской философии техники, которая акцентировала свое внимание на непосредственных, «очевидных» приобретениях прогресса, показав, что последствия вторжения техники многообразны и в отдаленной перспективе их даже трудно предвидеть. Технологическая обусловленность чуть ли не фатальна для человека в том смысле, что содержит в себе определенную неоспоримую предопределенность мышления, поведения, сознания.

Ключевые слова: человек, человекомерность, постав, техника, техносфера.

U. R. VYNNYK^{1*}^{1*}SHEI "The Precarpathian National University named after V. Stefanyk"**HEIDEGGER'S HUMAN DIMENSION UNDERSTANDING OF
TECHNOLOGY**

The aim of the research is to identify M. Heidegger's human dimension approach to the issue of technology. It is achieved by means of applying **methods** of analysis and synthesis in relation to philosopher's philosophical and technical ideas. **Scientific novelty.** Philosopher's important human dimension trends concerning technology are outlined in the research and are manifested in the concern for individuals to keep their humanity and dignity and make for the freedom eliminating everything that may adversely affect their essence. (немного поменяла слова и их порядок) The term "individual measurability" involves a process of spiritual and intellectual development of a man and, in this context, through his development and humanity one should evaluate everything created by him; technical, social progress should be seen primarily from the point of view of a free man, humane, rationally and existentially independent from the artificially created world, who is able to play an advanced role in the process of his own development, social progress and technology. Techniques and technologies, in their turn, should progress, based primarily on human needs. Individuals, coexisting with technical means should take everything that is good for them and simultaneously use them for their spiritual and personal development. **Conclusions.** Having occupied a special position in relation to the tradition of European criticism, the philosopher considered technology, its essence and specificity, as well as features of technical activities in different historical periods to be a subject of a positive philosophical analysis. Heidegger broke with the tradition of European philosophy of technology, which focused its attention on the direct, "obvious" achievements of progress, having showed that the effects of intrusion of technology are diverse and difficult to be predicted in the long run. Technological dependence is hardly fatal to humans in the sense that it contains distinct preconceived thinking, behavior and consciousness.

Keywords: a human being, human dimension, posture, technology, technosphere.

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

REFERENCES

1. Voronin A. A. *Mif tekhniki*. Moscow, Nauka Publ., 2004. 200 p.
8. Murzin N. N. Khaydegger o tekhnike: sushchestvo voprosa [Onlayn-zhurnal VOX], 2009, issue 6.
9. Nikitaev V. V. Ot filosofii tekhniki k filosofii inzhenerii [Voprosy filosofii], 2013, issue 3, pp.68-79.
10. Pavlenko A. *Vozmozhnost tekhniki*. Saint Petersburg, Aleteyya Publ., 2010. 224 p.
11. Popkova N. V. *Antropologiya tekhniki: Problemy, podkhody, perspektivy*. Moscow, Knizhnyy dom «LIBROKOM» Publ., 2012. 352 p.
12. Khaydegger M. Vopros o tekhnike [Vremya i bytie], 1993. pp. 221-238.
13. Khaydegger M. Yevropeyskiy nigilizm [Vremya i bytie], 1993. pp. 63-176.

Надійшла до редколегії 20.11.2013

Прийнята до друку 25.12.2013